

De wolf... door de ogen van Glenn

Na twee algemene soorten, de bosmuis en de laatvlieger, nu aandacht voor een soort die niet in Nederland voorkomt: de wolf. Althans, nu niet. Tot in de 19e eeuw kwam de wolf wel voor in Nederland en ook de laatste jaren hebben we in Nederland en België een paar keer de wolf op bezoek gehad. Zowel de afname in het verleden als de huidige uitbreiding gaan gepaard met een enorme emotionele beleving door mensen. De grote vraag is: zijn we nog wel veilig?

Glenn Lelieveld

Hoeveel deze vraag leeft bij mensen is mij de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden. Tijdens het geven van lezingen en dergelijke lijkt het erop dat de wolf voor velen van ons toch een merkwaardig dier is. Ik vraag altijd bij het begin van een lezing aan de mensen wat ze vinden van de terugkomst van de wolf. Ik heb reacties gehoord uiteenlopend van het willen knuffelen met een wolf tot aan het huis niet meer uit durven te komen. Ook op de Facebookpagina van Wolven in Nederland, van ik één van de beheerders ben, komen af en toe de meest bijzondere reacties voorbij.

Hoe de rest van Nederland erover denkt wordt inzichtelijk in het onderzoek van Intomart GfK². 45% van de Nederlanders heet de wolf welkom in Nederland terwijl 32% dit niet ziet zitten. De belangrijkste argumenten ten gunste van de wolf blijken de ecologische rol van het dier als toppredator, maar ook dat het een mooi en spannend dier is dat goed is voor toerisme. Daartegenover staan volgens het onder-

In veel Europese wildparken kunnen mensen wolven van dichtbij meemaken. Foto Aadrik Pot, Orsa, Zweden

zoek voornamelijk angst voor de wolf en de potentiële schade aan vee door toedoen van de wolf. Ook menen veel tegenstanders dat er geen ruimte is voor wolven in Nederland en dat ze niet voor niets zijn ver-

dwonen in Nederland. Dit onderbuikgevoel wordt versterkt door het antwoord op de vraag hoeveel wolven in Nederland zouden moeten komen, slechts 15% van de ondervraagden voorziet weinig tot geen

Wolvenlandschap van de Seenland-roedel in de Lausitz, Duitsland, 2016. Foto Nicolette Branderhorst

problemen bij meer dan 20 wolven. Het uitdagende van de wolf zit voor mij juist in de controverse. Dat is ook wat me zo aanspreekt aan de wolf. Iedereen die ik er naar vraag heeft wel een mening over de terugkeer van de wolf die heel vaak losstaat van de feiten. Er zijn mensen die enorm voor- of juist tegenstander zijn en hierdoor zich niet meer in kunnen leven in andere meningen. Het gaat dan helemaal niet meer om de rationele feiten, maar het gevoel van mensen.

Herstel in Europa Het lijkt mij niet zozeer door de wolf zelf te komen. Als ecoloog zie ik een toppredator die met het opjagen van dieren waardevol kan zijn in de vorming van afwisselende natuurlijke landschappen. Wolven zijn zeer flexibel, ze passen zichzelf ontzettend snel aan in een nieuwe situatie en aan nieuwe prooidiersoorten. Ze zijn daardoor qua verspreiding misschien wel het meest succesvolle zoogdier op het land, na de mens. Wolven zijn echte opportunisten, vrijwel het enige wat ze nodig hebben is eten en rust. Dat met rust laten van wolven is de afgelopen eeuwen niet helemaal goed gegaan. Tot in de 19e eeuw hebben we in Nederland,

maar eigenlijk in vrijwel geheel Europa, wolven actief opgejaagd en doodgeknuppeld. De laatste wolvenpopulaties konden blijven bestaan in gebieden waar wij als mens nauwelijks konden komen vanwege het ongestructureerde klimaat en/of bergachtig terrein. Met de intrede van wettelijke beschermingen breidde het verspreidingsgebied van de wolf zich snel uit, vanuit hun toevluchtsoorden. Zo werd aan het begin van het millennium, na een afwezigheid van zo'n 150 jaar, in Duitsland de eerste wolvenroedel gemeld. Inmiddels zijn er meer dan 70 territoria van wolven in Duitsland en hetzelfde geldt voor Frankrijk. Ondanks dat in beide landen regelmatig wolven 'onder de grond' verdwijnen door illegale stroperij, blijven de populaties sterk groeien. Ik ken weinig dieren die zo veerkrachtig zijn.

Zelfs zo flexibel en veerkrachtig dat wij in de wolf ook onze trouwste vriend hebben gevonden, zij het na vele millennia van domesticatie. Toch reageren wij als mens anders op honden dan op wolven terwijl ze biologisch gezien vrijwel identiek zijn en ze nog steeds kunnen kruisen.

Wolven in Nederland Wolven laten zich eigenlijk ook best goed voorspellen. Zo is het gebruik van het landschap door wolven in Duitsland geanalyseerd en heb ik tijdens twee onderzoeken voorspeld hoeveel wolven de draagkracht van het Nederlandse landschap toelaat. Tijdens het eerste onderzoek heb ik alleen naar het potentiële landgebruik gekeken. Hieruit bleek dat, met te strenge parameters, het Nederlandse landschap ruimte kan bieden aan ruim 100 wolven³. In mijn volgende onderzoek bleken de Duitse wolven veel flexibeler te zijn in het agrarisch landschap en beter bestand tegen menselijke verstoring. Een nieuwe analyse waarin ik dit heb meegenomen, wees uit dat ons land voldoende voedsel en ruimte kan bieden aan 350 wolven en, rekening houdend met populatiedynamica, aan 250 wolven⁴.

Risicomijder En wat valt er te vertellen over het gevaar voor ons als mens en onze gehouden dieren? Eigenlijk is de wolf

Sectie en DNA-onderzoek bij aangevallen schaap wijzen uit dat dit aangevallen is door de 'Wanderwolf', hierdoor kan de boer volledige compensatie krijgen. Foto Bart Beekers

Sectie op de wolf van Luttelgeest tijdens een persconferentie. Wolvenbezoeken worden vaak gevolgd door een heuse media-hype. Foto Naturalis Leiden

ontzettend goed in risicomijdend gedrag en hebben de Europese wolvenpopulaties door de eeuwen heen geleerd om menselijke nederzettingen met rust te laten. Als je daar rekening mee houdt, dan heb je daar nu nog steeds profijt van. Dus als je de wolf niet opjaagt, dan laat het dier je met rust. Maar als je de schapen niet goed beveiligd, dan verdwijnt er wel eens één. In Duitsland blijkt dat als je goede hekken met stroomdraad zet met een paar kuddebewakingshonden je dan geen verlies van vee meer hebt. De wolf kiest in zo'n geval liever voor een prooi die minder risico oplevert zoals een ree. Van gevaar voor mens en gehouden dier is, met het nemen van enkele maatregelen, dus geen sprake. Zeker niet als je het vergelijkt met grotere risico's die wij dagelijks accepteren als normaal, zoals het deelnemen aan het verkeer en hondenbeten. De wolf lijkt een ernstig imago-probleem te hebben, maar ik denk dat dit meer over onszelf zegt dan over de wolf.

Glenn Lelieveld is werkzaam bij de Zoogdiervereniging en actief voor 'Wolven in Nederland'.

